

REKABET KURUMU

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2012-4-153 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 12-53/1493-521
Karar Tarihi : 01.11.2012

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Prof. Dr. Metin TOPRAK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖR : Hakan BİLİR, Şerife Demet KAYA

C. BAŞVURAN : Zihni Holding A.Ş.
Rıhtım Cad. Zihni Han No:28-30 80030 Tophane/İstanbul

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : İMEAK Deniz Ticaret Odası
Meclis-i Mebusan Cad. No:22 34427 Fındıklı/İstanbul

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** İmeak Deniz Ticaret Odasının liman aidatı ve navlun oda payına ilişkin tarifelerinin yurt dışına göre yüksek olduğu ve yabancı bayraklı gemilere daha yüksek ücret tarifesi uygulanarak ayrımcılık yapıldığı iddiası.
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle, başvuranın da üyesi olduğu İMEAK Deniz Ticaret Odası (İMEAK DTO) tarafından belirlenen Türk ve yabancı bayraklı gemilerden alınan liman aidatı ve navlun oda payına ilişkin ücretlerin yurt dışına göre yüksek olduğu; yabancı bayraklı gemilere daha fazla ücret uygulanması nedeniyle acentelik hizmetlerini verdikleri gemiler arasında haksız rekabet olduğu; bu ücretlerin gemilerin ağırlığı (gross ton-GRT'si) üzerinden alınmasının da benzer şekilde haksız rekabete neden olduğu iddia edilmektedir. Başvuruda bu hususlara ek olarak, yolcu gemilerinden söz konusu ücretlerin alınmaması ve/veya yabancı bayraklı gemilerden alınan ücretlerin Türk bayraklı gemilerden alınan ücretlerle aynı düzeye getirilmesi talep edilmekte ve söz konusu ücretlerin her limanda alınmasının da rekabeti engellediği belirtilmektedir.
- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 05.04.2012 tarih ve 3022 sayılı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 16.04.2012 tarih ve 2012-4-153/İ sayılı İlk İnceleme Raporu 25.04.2012 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş olup, önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar uyarınca düzenlenen 16.10.2012 tarih ve 2012-4-153/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, başvuru konusuna ilişkin soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (5) Başvuruda yer alan iddialar birbiriyle bağlantılı iki konuyu kapsamaktadır. Bunlardan ilki, navlun oda payları ve liman ücretlerinin yüksek olduğu ve bu ücretlerin her limanda ayrı ayrı alınmasının rekabeti engellediği, ikinci husus ise, söz konusu ücretlerin yabancı ve Türk bayraklı gemilere farklı uygulanmasının ayrımcılığa yol açtığıdır.

I.1. Navlun Oda Payları ve Liman Ücretlerine Yönelik Değerlendirme

- (6) 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu (5174 sayılı Kanun)'nun 25 ve 26. maddeleri uyarınca, İMEAK DTO navlun oda paylarının ve liman ücretlerinin belirlenmesi ve toplanmasında yetkili kılınmıştır. İlgili maddeler aynı zamanda söz konusu ücretlerin üst sınırlarını da belirlemekte ve tarifelerin tespiti aşamasında uluslararası uygulamaların da dikkate alınması gerektiğini hükme bağlamaktadır. Bu

12-53/1493-521

maddeler söz konusu ücretlerin gemilerden uğradıkları her liman için alınmasını da mümkün kılmış ve ücretlerin belirlenmesinde, yük gemileri için yükleme ve boşaltma işleminden sağlanan navlun hasılatını; yolcu gemileri için ağırlıklarını kıstas olarak kabul etmiştir. Bir başka deyişle, söz konusu ücretler her limandaki hasılat üzerinden tahakkuk ettirilmektedir.

- (7) Dosya mevcudu bilgilere göre, İMEAK DTO'nun liman ücreti ve navlun oda paylarına yönelik tarifeleri mezkur Kanun'un cevaz verdiği üst sınırın altında kalmaktadır. Bu çerçevede söz konusu fiyatların aşırı fiyat olarak kabul edilmesi olanaklı görülmemektedir.
- (8) Sonuç olarak, şikâyette yer verilen bu iki hususun, 5174 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinde düzenlenmekte olduğu ve İMEAK DTO'nun fiyatları söz konusu Kanun'un izin verdiği sınırlar dahilinde saptadığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede İMEAK DTO'nun bu kapsamdaki uygulamaları 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilmemiştir.

I.2. Yabancı ve Türk Bayraklı Gemiler Arasında Ayrımcılık Yapıldığı İddiasına Yönelik Değerlendirme

- (9) Şikâyette konu edilen navlun oda paylarına ilişkin fiyatlara 5174 sayılı Kanun'un 25. maddesi gereği Türkiye'de herhangi bir odaya kayıtlı olmayan yabancı bayraklı gemiler ve yabancı bir ülkede yerleşik gerçek veya tüzel kişi tacir tarafında işletilen Türk bayraklı gemiler tabi tutulmaktadır. Bu ayırım sonucu Türk gemileri navlun oda payından muaf tutulmaktadır.
- (10) Liman fiyatları ise hem Türk hem yabancı bayraklı gemilere uygulanmakla birlikte, bu iki fiyat arasında gemilerin ağırlığına göre değişen oranlarda farklılıklar bulunmaktadır. İMEAK DTO'nun Kuruma göndermiş olduğu konuya ilişkin yazıda aksi belirtilmekle birlikte, 5174 sayılı Kanun'da söz konusu fiyatlara yönelik ifadeler bulunsa da, Türk ya da yabancı gemilere yönelik özel bir düzenleme söz konusu değildir.
- (11) 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinde bir veya birden fazla teşebbüsün veyahut teşebbüs birliğinin rekabetin kısıtlanmasına, engellenmesine, bozulmasına yönelik uygulamaları yasaklanmış, rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, eşit durumdaki alıcılara eşit hak, yükümlülük ve edimler için doğrudan ya da dolaylı olarak ayrımcılık yapılması da ihlal olarak kabul edilmiştir. Buna göre, Türk ve yabancı gemilere yönelik farklı ücretlendirmenin 4054 sayılı Kanun bağlamında bir ayrımcılığa neden olduğunun ortaya konulabilmesi için, öncelikle Türk bayraklı gemiler ile yabancı bayraklı gemilerin eşit durumda olduklarının tespit edilmesi gereklidir.
- (12) İMEAK DTO'nun tarifesinde gemiler Türk ve yabancı bayraklı olarak ikiye ayrılmıştır. Bu durumda, Türk ve yabancı bayraklı gemilerin rekabet hukuku mevzuatı çerçevesinde rakip/eşit durumda olabilmesi için, uyruklukları konusundaki seçimleri önem taşımaktadır. Nitekim tercih ettiği bayrağa sahip olma hakkı bir gemiye (o gemiyi işleten ya da ona sahip olan gerçek ya da tüzel kişiye/kişilere) ilgili mevzuat ve düzenlemeler çerçevesinde tanınmış ise, önceden belirlenmiş ve sınırları net bir şekilde çizilmiş rekabet koşullarında farklı konuları (bayrakları) tercih etmiş gemilerin eşit ve rakip olarak görülmesi olanaklı olmayacaktır.

Bir ülkenin kendi uyrukluğunu veya yabancı uyrukluğunu taşıyan gemiler, o ülkenin karasularında ve limanlarında farklı hak ve yükümlülüğe tabi tutulmaktadır. Bu hak ve yükümlülükler arasında, bayrak çekme ve gemi siciline kayıt olma hak ve yükümlülüğü de yer almaktadır. Bu hususlar, esas olarak o ülkenin ticaret ve kabotaj kanunlarında düzenlenmektedir. Nitekim 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nin¹ 823. maddesi, "*Her Türk gemisi Türk bayrağı çeker*" ifadesiyle Türk bayrağına sahip olmanın temel ilkesini

¹ 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş olmakla birlikte, iddia konusu eylem ve işlemlerin bu tarihten önceye ait olması nedeniyle, o dönemde yürürlükte olan kanun maddelerine atıf yapılmıştır.

12-53/1493-521

belirtmiştir. Bununla birlikte, aynı Kanun'un 824. maddesi bu konudaki bir istisnaya değinerek bir Türk gemisine yabancı bayrak çekme izni vermiş, aynı zamanda yabancı bir gemiye de Türk bayrağı çekme ve Türk bayraklı gemilere sağlanan avantajlardan yararlanma hakkı tanımış ve bu konudaki koşulları belirlemiştir. İki yıl gibi bir süreyle sınırlanan ancak uzatılabilen bu hak yabancı gemilere verilirken genel olarak, gemiye sahip olan ya da gemiyi işleten gerçek ya da tüzel kişi tacirlerin belirli bir kısmının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması, geminin ilk bayrağını taşıdığı ülkenin yasalarının söz konusu duruma olanak tanınması gibi hususlar aranmaktadır. Bu koşulların sağlanması halinde yabancı bayraklı gemiler de Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının veya Türk Konsolosluğunun verdiği "Bayrak şahadetnamesi" ve "gemi tasdiknamesi" gibi belgelerle Türk bayraklı gemilerin sahip olduğu avantajlardan yararlanabilmektedir. Dosya mevcudu bilgiler arasında, TTK ile getirilen bu uygulamanın son zamanlarda yaygınlaştığının görüldüğü bilgisi de yer almaktadır.

- (13) Dolayısıyla, Türk limanlarına uğrayan gemilerin o limanlara ait ve şikayete konu ücretlerin de karşılığı olan hizmetlerden yararlanmak için taşıması gereken koşulları belirli bir düzeyde kendi seçimlerinin belirlediğini söylemek mümkündür. Bir başka deyişle, bu gemiler ticaret yapacakları karasularında ve limanlarda karşılaştıkları hizmetleri, yükümlülükleri ve bu hususların kendilerine sağladığı rekabet avantajlarını/dezavantajlarını bilerek taşıdıkları bayrağı seçmektedir. İlgili mevzuat çerçevesinde sahip oldukları hak ve yükümlülükleri içeren bu nitelik, onları önceden çizgileri çizilmiş farklı rekabet koşullarına da tabi tutmakta olduğundan, bu gemilerin rekabet hukuku mevzuatına göre birbirine eşit durumda olduklarını söylemek mümkün değildir. Buna göre, söz konusu iddiaya ilişkin olarak, 4054 sayılı Kanun kapsamında rekabet ihlaline neden olacak bir ayrımcılıktan bahsetmenin mümkün olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (14) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

Başkan
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI

İkinci Başkan
Prof. Dr. Metin TOPRAK Doç. Dr. Mustafa ATEŞ İsmail Hakkı KARAKELLE

Dr. Murat ÇETİNKAYA

Reşit GÜRPINAR